

ACTA MVSEI APVLENSIS

APULUM LVIII

series *ARCHAEOLOGICA ET ANTHROPOLOGICA*

Fondator

ION BERCIU

Editor

GABRIEL TIBERIU RUSTOIU

Colegiul editorial

RADU ARDEVAN - Universitatea „Babeş-Bolyai”, Cluj-Napoca

NIKOLAUS BOROFFKA - Deutsches Archäologisches Institut, Berlin

CHRISTOPHER F. E. PARE - Universitatea „Johannes Gutenberg”, Mainz

ZENO KARL PINTER - Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu

MARIUS PORUMB - Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca

VOLKER WOLLMANN - Obrigheim

Colegiul de redacție

HORIA CIUGUDEAN – redactor șef

RADU OTA - secretar de redacție

CRISTINEL FÂNTÂNEANU - secretar de redacție

ADINA BOGDAN - membru

GEORGE BOUNEGRU – membru

GABRIEL BĂLAN – membru

CRISTIAN TITUS FLORESCU – membru

RADU CIOBANU - membru

Adresa de corespondență:

MUZEUL NAȚIONAL AL UNIRII

510010 ALBA IULIA

Str. Mihai Viteazul, 12-14

Tel. 0258/813300

Correspondence address:

NATIONAL MUSEUM OF UNION

RO – 510010 ALBA IULIA

Mihai Viteazul St., 12-14

Tel. (+40) (258) 813300

revista.apulum@yahoo.com

www.mnuai.ro; www.muzeuluniriialba.ro; www.revista-apulum.ro

© 2021 MUZEUL NAȚIONAL AL UNIRII, ALBA IULIA

ISSN – 1013-428X

ISSN – 2247 – 8701

ISSN-L – 2247 – 8701

ACTA MVSEI APVLENSIS

APVLVM

LVIII

series *ARCHAEOLOGICA ET ANTHROPOLOGICA*

ALBA IULIA

MMXXI

Tehnoredactare: RADU OTA

Traducerea și verificarea textelor în limba engleză: ADINA BOGDAN

Textele nepublicate nu se restituie.

S U M A R

CONTENTS – SOMMAIRE – INHALT

STUDII ȘI ARTICOLE – STUDIES AND ARTICLES

ADRIAN GEORGESCU, SABIN ADRIAN LUCA, FLORENTIN PERIANU, Moșna – Râpă/Tablă (jud. Sibiu). Un sit al culturii Petrești din Transilvania cu atribute rituale <i>Moșna - Râpă/Tablă (Sibiu County). A Site of Petrești Culture from Transylvania with ritualistic Attributes</i>	1
MIHAELA-MARIA BARBU, MIHAI GLIGOR, Industria litică cioplită aparținând culturii Petrești din situl de la Alba Iulia – Lumea Nouă (jud. Alba) <i>Chipped lithic Industry belonging to Petrești Culture from Alba Iulia - Lumea Nouă Archaeological Site (Alba County)</i>	31
HORIA CIUGUDEAN, Epoca bronzului în Transilvania: o privire de ansamblu <i>The Bronze Age in Transylvania: an Overview</i>	55
ADRIAN SOCACI, COSMIN MIHAIL COATU, Contribuții la repertoriul arheologic și istoria orașului Turda (pe baza cercetărilor de suprafață) <i>Contributions to the Archaeological Repertoire and the History of Turda (based on Surface Research)</i>	97
DAN ANGHEL, FLORIN CIULAVU, GEORGE BOUNEGRU, Noi date privind activitatea atelierelor de olari de la Apulum <i>New Data on the Activity of Potter Workshops from Apulum</i>	121
DANIELA CIUGUDEAN, Roman bronze Military Equipment and Harness in the Collections of the Alba Iulia Museum II. Personal Equipment and Harness Gear Fittings <i>Echipament militar roman personal și de harnașament de bronz din colecțiile muzeului din Alba Iulia II. Garnituri/Accesorii de echipament personal și harnașament</i>	165
CĂLIN COSMA, Morminte de cai și cu cai din secolele VII-VIII din Transilvania <i>Horses' Graves and Graves with Horses from VIIth VIIIth Centuries in Transylvania</i>	267
ANCA-DANIELA MATIȘ, Model de organizare primară a materialului arheologic de tip ceramic. Studiu de caz – necropola de	

incinerare de la Berghin (jud. Alba) <i>Model of primary Organisation of ceramic archaeological Material. Case Study – incineration Necropolis from Berghin (Alba County).....</i>	313
RADU OTA, ILIE LASCU, O locuință medievală timpurie, recent descoperită la Alba Iulia <i>An Early Medieval Dwelling, recently found in Alba Iulia.....</i>	325
CRISTIAN IOAN POPA, ANDREI STAVILĂ, ADRIAN ARDELEAN, Cimitirele recente ale Vințului de Jos. O contribuție arheologică <i>Recent Cemeteries of Vințu de Jos. An archaeological Contribution.....</i>	337

RESTAURARE – CONSERVARE – INVESTIGAȚII
RESTORATION – CONSERVATION – INVESTIGATIONS

SIDONIA PETRONELA OLEA, ARIANA CODRUȚA LEAHU, Procesul tehnic de restaurare a unui monument funerar roman de tip stelă <i>Technical Restoration of a funerary Roman Monument Stela Type.....</i>	377
MONICA DRUȚA, Considerații privind starea de conservare a bunurilor culturale mobile din patrimoniul Muzeului Național al Unirii Alba Iulia, care au făcut parte din expoziția <i>Dacia Felix. Trecutul glorios al României</i> <i>Considerations regarding the Conservation of the mobile cultural Goods Part of the Heritage of the National Museum of Unification Alba Iulia, put on Display at the Exhibition Dacia Felix. The glorious Past of Romania.....</i>	389

RECENZII ȘI NOTE DE LECTURĂ

REVIEWS AND READER'S NOTES

HORIA CIUGUDEAN, Peter Thomas, <i>Studien zu den bronzezeitlichen Bergbauhölzern im Mitterberger Gebiet</i> , Forschungen zur Montanlandschaft im Mitterberger Gebiet 1, Bochum, Verlag Marie Leidorf Gmbh, 2018, 615 pagini, 372 figuri, 68 planșe.....	397
RADU OTA, Sever-Petru Boțan, Dan Elefterescu, <i>Vase de sticlă de epocă romană descoperite la Durostorum/Ostrov – Ferma 4 (secolele I p. Chr.-IV p. Chr.)</i> , Ed. Universității "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Iași, 2018, 192 pagini, 42 planșe alb-negru și color.....	401
Lista autorilor.....	403

MODEL DE ORGANIZARE PRIMARĂ A MATERIALULUI ARHEOLOGIC DE TIP CERAMIC. STUDIU DE CAZ - NECROPOLA DE INCINERAȚIE DE LA BERGHIN, JUD. ALBA

Anca-Daniela MATIȘ
Muzeul Național al Unirii Alba Iulia

Cuvinte cheie: complex, material, Berghin.
Keywords: archaeological feature, finds, Berghin.

Introducere.

Articolul de față își propune să prezinte un posibil model de organizare primară a unui lot de material ceramic în vederea repertorierei elementelor complexului funerar descoperit prin cercetări arheologice realizate în urmă cu trei-patru decenii în comuna Berghin, jud. Alba de către cercetătorul Mihai Blăjan, arheolog pe atunci la Muzeul Național al Unirii Alba Iulia. Rezultatele săpăturilor, întinse pe parcursul a șase campanii, nu au fost publicate integral, ci doar parțial în catalogul unei expoziții temporare¹, sau prezentate la sesiunile științifice.

Istoricul cercetărilor.

Cercetarea arheologică a celei de-a doua jumătăți a mileniului I pe teritoriul Transilvaniei nu a atins încă stadiul în care să fie posibilă alcătuirea unei scheme evolutive a ceramicii, care prin conținutul său să cuprindă existența variabilelor locale, la nivelul diverselor regiuni. Alături de cauzele de ordin general menționate mai sus, această situație explică lipsa de precizie a încadrărilor cronologice efectuate pe baza ceramicii, îndeosebi în intervalul marcat de secolele VII-IX². Cimitirul se încadrează în categoria celor de incinerare, cu un mic procent de înhumați (birituale). În Transilvania, de exemplu, s-au identificat mai multe necropole analoage (sec. VII-IX), cuprinzând zeci și chiar sute de morminte³, mai precis necropolele din așa numitul grup cultural "Mediaș"⁴ cum ar fi Boarta – Șoivani, comuna Șeica Mare,

¹ Cercetări arheologice în cimitirul biritual de la Berghin (Jud. Alba). Contribuții la problema romanizării și formării poporului român. Expoziție temporară de arheologie, 28 septembrie-15 octombrie, 2000.

² Stanciu, Matei 1994, p. 141.

³ Protase 2011, p. 198.

⁴ Horedt 1965, p. 13.

jud. Sibiu; Bratei – Cimitirul nr. 2, comuna Brateiu, jud. Sibiu, Ghirbom – Gruiul Fierului, comuna Berghin, jud. Alba, Gușterița – Fântâna Rece, jud. Sibiu, Mediaș – Dealul Furcilor, jud. Sibiu, Ocna Sibiului – Lab, jud. Sibiu și Târnava – Palamor, jud. Sibiu⁵, datate în secolele VII-IX, în care se practică ambele rituri de înmormântare. Începând cu secolul al VII-lea, în spațiul nord-dunărean își fac apariția necropolele birituale, marcând etapa de slavizare a unui teritoriu vast al Europei centrale și de sud-est⁶. Referitor la atribuirea etno-culturală a cimitirelor birituale în discuție, având în vedere cronologia (sec. VII-IX), răspândirea geografică, ritual și ritualul funerar, inventarul mortuar și alte amănunte semnificative, ele aparțin slavilor, cu a căror istorie, civilizație, obiceiuri și practici religioase funerare păgâne se află în deplină concordanță⁷.

Descrierea cercetării arheologice de la Berghin.

Din punct de vedere geografic, necropola medievală timpurie birituală de la Berghin se află în locul cunoscut sub numele de "În Peri", pe raza satului Berghin, aflat în comuna cu același nume, din care mai fac parte localitățile Straja, Henig și Ghirbom. Comuna este situată în zona central-estică a județului Alba, la est de Alba Iulia (**Fig. 1**).

Conform autorului săpăturilor arheologice, M. Blăjan, complexul funerar a fost pentru prima dată identificat în vara anului 1971, când a fost realizat un bazin de apă destinat alimentării grajdurilor CAP de la acea vreme, în urma acestei lucrări fiind distruse mai multe complexe arheologice de tip funerar, atât de incinerare cât și de înmormântare. În 1977 au fost demarate cercetări sistematice de amploare care s-au desfășurat pe parcursul a mai multor campanii (1977, 1978, 1979, 1991, 1993, 1994) (**Fig. 2-3**).

În urma cercetării extinse pe o suprafață de peste 1100 mp, au fost identificate 610 complexe arheologice funerare, atât de înmormântare cât și de incinerare. Prin cercetările extensive necropola a fost delimitată pe trei laturi: estică, sudică și nordică. S-a constatat că cimitirul are două faze cronologice, prima atribuită sec II-III p.Ch., cu ritual funerar al incinerării, și cea de-a doua, atribuită secolelor VII-IX, care cuprinde complexe funerare de incinerare, peste 550, majoritatea cu mai multe forme de ritual funerar (resturi osteologice incinerate depuse în urnă; resturi osteologice incinerate depuse în groapă; în groapă prin așezarea cărbunelui în grămăjoare), cât și 12 morminte de înmormântare, dintre care două de adult și 10 de copii⁸. Mormintele cele mai numeroase aparțin categoriei cu urnă care constă dintr-un vas lucrat cu mâna la roată, în care au fost depuse resturile osoase umane calcinate, alături de cenușă și cărbune. În urma

⁵ Tomegea 2011, p. 209.

⁶ Țiplic, Tomegea 2016, p. 10-11.

⁷ Protase 2011 p. 199.

⁸ Blăjan, Botezatu 2000, p. 453-470.

acestei scurte prezentări a necropolei, este important de precizat faptul că autorul cercetării nu a publicat extensiv rezultatele, ci doar a menționat în trecere câteva informații⁹. Cimitirul medieval timpuriu biritual de la Berghin are cele mai multe complexe funerare cercetate, fiind, comparativ cu cele menționate anterior, cel mai mare. Volumul mare de artefacte și situații stratigrafice, analizate și sistematizate, ar putea aduce niște răspunsuri la întrebările legate de perioada sec. VII-IX.

Etapile prelucrării materialului arheologic și a documentației de șantier.

Cercetarea arheologică de la Berghin are două componente mari: materialul arheologic (ceramică, inventarul funerar, materialul osteologic) și documentația de șantier (desene pe hârtie milimetrică, jurnale de săpătură, desene și descriere de material). Cele două vor fi prelucrate etapizat, urmând ca la final să fie puse în corelație și într-o formă coerentă.

Materialul arheologic rezultat din cercetarea necropolei de la Berghin a fost păstrat în condiții bune, în fostele depozite aflate în pivnițele de sub clădirea Sălii Unirii din Alba Iulia. Ca o paranteză, vreau să menționez faptul că cercetătorul Mihai Blăjan, de-a lungul carierei sale, a avut obsesia de a identifica populația autohtonă românească, ceea ce l-a determinat în a desfășura foarte multe proiecte arheologice, unele dintre ele de mare anvergură (cele mai multe pe perioada istorică ce a suscitat cele mai multe întrebări și a dat cele mai puține răspunsuri, care cuprinde secolele VII-XI¹⁰, atribuită etnogenezei românilor). Dar volumul cercetării din teren este invers proporțional cu volumul publicării. Caracterul său meticulos, concis și ”strângăreț” a avut un rol în păstrarea și prelucrarea în diferite proporții a mai multor documentații de șantier, care după moartea cercetătorului, au fost predate Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia, instituție unde a activat aproape toată cariera sa¹¹. În volumul mare al arhivei personale, a fost identificată și documentația aferentă cercetării arheologice de la Berghin.

⁹ Catalog de expoziție 28 septembrie-15 octombrie, 2000.

¹⁰ Șantierul Alba Iulia ”Stația de Salvare” 1980-1982 - cimitir din perioada romană și necropolă medievală-timpurie de inhumație, cele două însumând peste 1500 de morminte; Alba Iulia ”Izvorul Împăratului” (2001-2007), necropolă medievală timpurie de inhumație din sec. X-XI, cu peste 200 de morminte; necropola birituală de la Berghin, subiectul tezei doctorale, Sîmniclăuș, jud. Alba, necropolă de inhumație medievală timpurie etc.

¹¹ Caracterizarea făcută este opinia proprie formată prin cunoașterea personală (am avut ocazia de a participa la campania arheologică desfășurată în 2005 pe șantierul arheologic Alba Iulia ”Izvorul Împăratului”), din jurnalele personale ale cercetătorului, pe care le-a întocmit cu sârguință, și din relatările celor care l-au cunoscut mai îndeaproape.

Prelucrarea primară a materialului arheologic.

La strângerea din fostul spațiu de depozitare, materialul a fost pus în cutii de carton de către personalul care a participat la acțiunea de mutare. Materialul identificat în depozit era ambalat în hârtie legată cu sfoară sau în pungi de hârtie, printre care și vasele-urne restaurate¹² cu biletele de șantier în interiorul lor, pe pachet/bilet fiind notat contextul, adâncimea și alte informații. Înainte de a continua, fac o paranteză, menționând că materialul din primele trei campanii (1977-1979) a fost prelucrat în anul 1986 de către autor, în vederea publicării, lucru care nu s-a mai întâmplat. Pe pachete/bilete s-a notat dacă acel material este descris, desenat sau fotografiat. Metoda de prelucrare primară a fost simplă: am luat fiecare pachet sau obiect, l-am desprăfuit¹³, am schimbat ambalajele inițiale cu pungi de plastic de diferite mărimi, am scris pe pungi cu marker negru codul complexului arheologic ($M+nr$) și am pus biletele originale în pungă, alături de material (**Fig. 4**). În timpul acestei operațiuni, am întocmit o evidență a întregului lot procesat, notând pentru fiecare număr: secțiunea, stadiul restaurării, care este proporția de păstrare, dacă are desen, descriere. Pachetele le-am organizat în cutii mari pe care le-am numerotat, iar în tabele de evidență am notat ce numere de morminte conțin. Datorită vechimii, aproximativ 30 de ani, unele din vasele restaurate s-au dezlipit, necesitând o refacere. Cu această ocazie, obiectele le-am dat spre restaurare. Această evidență-manuscris a fost digitalizată într-un tabel, pe baza căruia se poate forma o idee despre cât s-a păstrat, sau ce lipsește din lot, oferind astfel un acces facil la pachetele din cutii (**Fig. 5**).

Identificarea în registrul de inventar.

Obiectele restaurate sau întregibile au fost trecute în registrul de inventar al MNUAI. Pentru o mai bună organizare, voi consulta registrul de inventar pentru a putea identifica obiectele care au fost înregistrate, informație care va fi trecută în tabelul realizat.

Fotografierea obiectelor.

Fiecare obiect va fi fotografiat, iar clișeele digitale vor fi curățate și denumite, compilate în planșe, lucru care va întregi repertoriul materialelor și va spori calitatea lucrării. Formatele de imagine folosite vor fi *.JPG*, *.TIFF* și *.PNG*¹⁴. Exemplu: o imagine a urnei din M189 (**Fig. 6**).

¹² O parte din urne au fost restaurate în perioada anilor 1980.

¹³ Am folosit o cuvă de plexiglass care avea două fante pentru mâini, iar acolo, cu pensula, am îndepărtat excesul de praf.

¹⁴ Formate de imagini virtuale folosite în prelucrarea digitală.

Reorganizarea materialului în ordinea complexelor.

La final, materialul va fi reorganizat și ordonat după numerele mormintelor, în cutii, care la rândul lor vor primi un număr, iar pe acestea se va atașa tabelul cu informații legate de obiectele din cutia respectivă.

Prelucrarea documentației de șantier.

Documentația care vine să întregască sursele de informație este compusă din desene de șantier, jurnale de săpătură, caiete care conțin descrierea de materiale, desene de obiecte, fotografiile pe film și pe hârtie fotografică. Toate acestea vor trece printr-un proces de digitalizare, procedură care va ușura culegerea și corelarea informațiilor. Realizarea unei statistici, folosirea unor aplicații și softwares, vor ajuta la sistematizarea și organizarea viitoarei arhive virtuale.

Desenele de șantier au fost făcute pe hârtie milimetrică, la scara 1:20, și conțin reprezentări tehnice ale mormintelor cât și a planurilor secțiunilor. În perioada desfășurării cercetării de la Berghin, măsurătorile de tip topografic care au devenit o banalitate în zilele noastre în activitatea arheologică, nu erau practicate. Prin urmare arheologii întocmeau prin desen tehnic planuri la scară pe hârtie milimetrică, în care redau poziționarea în teren a complexelor raportate la unitatea de săpătură, în acest caz secțiuni. Desenele tehnice vor fi scanate la o rezoluție de 600 dpi¹⁵ în format .tiff¹⁶. Aceste formate vor spori calitatea imaginii și vor facilita detectarea detaliilor care pot scăpa ochiului uman. Mai apoi aceste scanări vor fi prelucrate în programe de tip *vectorial*¹⁷, procedură prin care se vor obține variante curate, de o calitate excepțională, *bune de tipar*.

Jurnalele de săpătură au fost întocmite pe caiete A5, și conțin informațiile primare (descrierea fiecărui mormânt cu dimensiuni, conținut; descrierea secțiunilor) înregistrate în timpul săpăturii. Textul acestora va fi cules, rezultând *copii virtuale*. Pentru întocmirea unei arhive virtuale, caietele vor fi digitalizate prin scanare. Pentru exemplificare voi reda descrierea unui mormânt,

¹⁵ DPI which is a paper dots per inch, does count when **scanning**. When an image is **scanned**, one "scanning dot" equals one digital image pixel. You are converting an object with physical dimensions to digital pixel dimensions.

¹⁶ .tiff (**Tagged Image File Format**) este cel mai folosit fișier al imaginilor în lumea profesioniștilor. Aceasta datorită unor avantaje care nu pot fi ignorate: fișiere necomprimate - ceea ce conduce la o calitate excepțională a fișierului și implicit a printului, postprocesarea de calitate prin posibilitatea folosirii mai multor „straturi”, păstrării într-un fișier a mai multor imagini, păstrării canalelor alfa, adâncimii culorii sporite, în comparație cu fișierul JPEG care poate folosi doar un „strat” <https://www.imprint.md/blog/46.html>

¹⁷ Există mai multe programe de acest fel, de exemplu CorelDraw sau Adobe Illustrator <https://www.g2.com/categories/vectorgraphics#:~:text=Vector%20graphics%20software%20allows%20users,as%20used%20in%20drawing%20software.&text=Vector%20graphics%20tools%20are%20often,in%20games%2C%20and%20other%20multimedia.>

așa cum a fost documentat la momentul descoperirii ”**M10/SI**, mormânt de incinerare în urnă, ad. 45-60 cm. Urna este verticală, ușor înclinată spre SV (sud-vest). Conturul gropii nu se distinge, dar se constată că în jurul vasului, în groapă relativ rotundă, cu dimensiunea de 30 cm, au fost depuse multe oase calcinate și bucăți mari și mici de cărbune. Vasul spart, dar întregibil, a fost împărțit în două pachete. Fotografiat de B și C.R.”¹⁸ (Fig. 7)

Descrierea unei secțiuni ”**SIV** (29,5x2m), trasată paralel cu **SI** și despărțite printr-un prag lat de 50 cm, care va fi tăiat și controlat. Este orientată ca și **SI**. Adâncimea variază de la 35 cm (extremitatea de SV (sud-vest)), la 118 cm mijloc și 94 cm (capătul de NE (nord-est)). Stratigrafia este identică cu cea a secțiunii **SI** cu deosebirea că, pe peretele de vest, se înalță la suprafață, un strat de umplutură, scoasă de la locul bazinului din vecinătate, săpat în 1972, gros de 45 cm. Mormintele apar în secțiune, la adâncime mai mare, dar întotdeauna sunt așezate în gropi care au pătruns până la solul cu pietriș tasat, negru-brun¹⁹. Sub nivelul mormintelor prefeudale, apar cioburi de vase (câni, stăchini) romane, iar în solul pietros-argilos brun de la bază, se găsesc și fragmente ceramice neolitice, decorate cu butoni rotunzi sau cu proeminențe cu marginea alveolată”. Din informațiile prezentate în acest paragraf, este evident faptul că cercetătorul a fost extrem de meticulos, aspect ce va duce la realizarea unei analize cât mai elaborate.

Caietele care conțin descrierea materialelor arheologice (ceramică, obiecte de inventar funerar) vor fi procesate la fel ca și jurnalele de săpătură. Și aici autorul a fost meticulos și oferă informații legate de aspecte fizice ale obiectelor, încadrare cronologică, decor, desen etc. (Fig. 8).

Desenele grafice ale materialelor au fost făcute atât pe hârtie obișnuită cât și procesate pe hârtie de calc, dar fără o anume organizare sau sistematizare. În săpătură a fost identificată și ceramică din alte perioade istorice, cum ar fi cele din preistorie sau epoca romană, material care a fost și el, la rândul său, desenat. Deoarece acestea nu fac parte din subiectul discutat, ele trebuie selectate. Prin urmare, planșele virtuale obținute prin scanarea celor fizice, vor fi prelucrate printr-o metodă de decupare (*crop*) a fiecărui obiect desenat. Decupajele obținute vor fi denumite²⁰, astfel obținându-se o arhivă digitală organizată, care va ajuta la întocmirea unei evidențe care va ajuta la identificarea obiectelor care

¹⁸ Informații extrase din jurnalul de săpătură, întocmit de către arhg. Mihai Blăjan, în anul 1977, în prima campanie de cercetare.

¹⁹ Solul de care vorbește autorul notițelor, trebuie să fie stratul geologic, pe care îl numim ”steril din punct de vedere arheologic”, care poate fi de mai multe tipuri și culori.

²⁰ Fiecărui decupaj (clișeu virtual) i se va aloca un cod în funcție de informația de pe desen. Spre exemplu, dacă lângă obiectul desenat a fost notat numărul complexului unde acesta a fost descoperit, atunci se va folosi *M+număr*, cod unic de identificare.

nu au fost prelucrate grafic, și de asemenea va ușura procesul de selecție (**Fig. 9**).

Fotografiile care au fost efectuate pe teren, în care s-au imortalizat diverse aspecte ale cercetării, au fost realizate cu aparate foto cu film 35 mm, alb-negru. Multe dintre acestea au fost dezvoltate. Ca orice altă componentă a documentației, filmele vor fi digitalizate cu ajutorul unui scanner specific pentru acest tip de document. Trebuie să menționez că documentarea imagistică în teren, la nivelul anilor 1970-80, nu era tocmai o banalitate, datorită limitărilor tehnologice, și se folosea mai mult pentru descoperirile mai deosebite. Cu toate acestea, fondul fotografic pentru această cercetare este acceptabil ca volum. Problema care apare este că s-ar putea ca unele din imaginile existente să nu poată fi atribuite unor morminte, deoarece lângă obiectivul capturat fotografic nu există nici un fel de mențiune a numărului complexului. Pe unele dintre fotografiile transferate pe hârtie foto cercetătorul a notat numărul aferent complexului. Unde nu există asemenea notații, o metodă de identificare ar fi compararea imaginilor cu descrierea din teren și desenele tehnice. Documentarea imagistică este extrem de importantă, deoarece vine în completarea celei scrise, și aduce un plus de informație (să ne amintim de zicala *o fotografie face cât o mie de cuvinte*).

Concluzii.

Toate procesele și metodele prezentate vor avea un rol decisiv în compunerea lucrării, care ar putea deveni una de referință în studiul unei perioade în care sursele scrise sunt puține. Volumul mare de informație, documentație și materiale arheologice, va face ca ”produsul finit” să fie un ansamblu complex de analiză care poate aduce un plus de valoare la panoplia de studii și publicații care tratează situația comunităților din sec. VII-IX din spațiul intracarpatic. Ar fi fost o mare pierdere dacă acest material cu caracter inedit ar fi fost lăsat într-un colț întunecat al vreunui depozit.

MODEL OF PRIMARY ORGANISATION OF CERAMIC ARCHAEOLOGICAL MATERIAL. CASE STUDY - INCINERATION NECROPOLIS FROM BERGHIN, ALBA COUNTY

ABSTRACT

This article aims to present a possible model of primary organisation of a batch of ceramic material in order to list the elements of the funerary complex discovered through archaeological research, conducted by the researcher Mihai Blăjan, an archaeologist at the time at the National Museum of the Union Alba Iulia, three to four decades ago in Berghin village, Alba county. The results of the excavations carried out

during six campaigns were not published in full, but only partially in the catalogue of the temporary exhibition or presented at the scientific sessions. All the processes and methods presented will have a decisive role in the composition of the monography, which could become a reference work in the study of a period in which the written sources are few and the research stage is continuous. The large volume of information, documentation, archaeological materials will make the "finished product" a complex set of analyses that can add value to the panoply of studies and publications that address the situation of communities in the intra-Carpathian space, in the VIIth-IXth century. It would have been a great loss if this unique material had been left in a dark corner of a warehouse.

LIST OF PLATES

- Fig. 1. Satellite view of the researched area.
 Fig. 2. The plan of the archaeological excavation.
 Fig. 3. Overview of sections during the research.
 Fig. 4. Snapshots during the reorganisation of the ceramic material.
 Fig. 5. Record table.
 Fig. 6. M.189 - Urn raw photo and edited photo.
 Fig. 7. M.10 photo. overall and detail.
 Fig. 8. Description of the urn from M102 (1978).
 Fig. 9. Capture from the directory for scanned drawings.

Bibliografie:

- Blăjan, Botezatu 2000
 - M. Blăjan, D. Botezatu, "Studiul arheologic și antropologic al mormintelor de incinerare prefeudale (secolul VIII) de la Aba Iulia – "Stația de salvare"", *Apulum*, 37/1, 2000, p. 453-470.
- Horedt 1965
 - K. Horedt, "Un cimitir din sec. IX-X e.n. la Mediaș", *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, series Historia, II, 1965, p. 7-25.
- Murgescu 2011
 - B. Murgescu, "Metodologia cercetării istorice. Prezentare sintetică", *Studii și aricole de istorie*, LXVII, 2002, p. 107-128.
- Protase 1994
 - D. Protase, "Un cimitir de incinerare slav din sec. VIII-IX la Soporul de Câmpie", *Revista Bistriței*, XXV, 2011, p. 197-202.
- Stanciu 1994
 - I. Stanciu, Al. Matei, "Sondajele din așezarea prefeudală de la Popeni-Cuceu, jud. Salaj. Câteva observații cu privire la ceramica prefeudală din Transilvania", *ActaMP*, XVIII, 1994, p. 136-155.
- Tomegea 2011
 - G. Tomegea, "Accesorii vestimentare și podoabe în necropolele birituale din Transilvania (sec. VII-IX)", *Analele Banatului*, XIX, 2011, p. 209-220.
- Țiplic 2016
 - I. M. Țiplic, G. Tomegea, *Păuca - necropola de incinerare: (secolele VIII-IX): catalog de expoziție*, Sibiu, 2016.

Catalog expoziție 2000

- *Cercetări arheologice în cimitirul biritual de la Berghin (Jud. Alba). Contribuții la problema romanizării și formării poporului român.*
Expoziție temporară de arheologie, 28 septembrie-15 octombrie, 2000

<https://www.imprint.md/blog/46.html>

<https://www.g2.com/categories/vectorgraphics#:~:text=Vector%20graphics%20software%20allows%20users.as%20used%20in%20drawing%20software.&text=Vector%20graphics%20tools%20are%20often,in%20games%2C%20and%20other%20multimedia.>

Fig. 1. Vedere satelitară a zonei cercetate

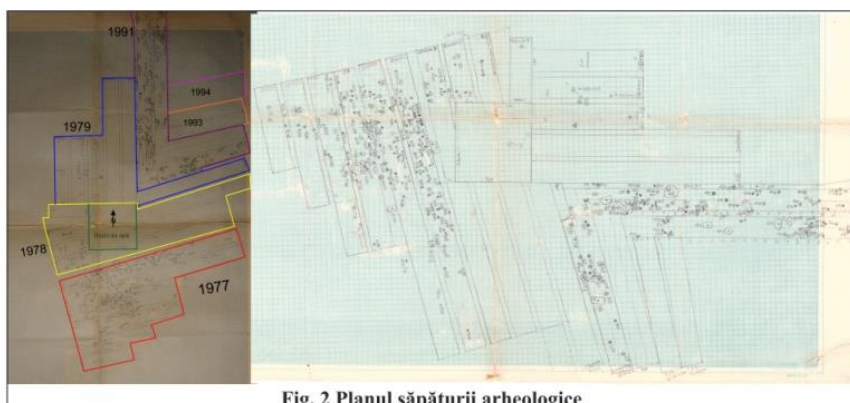

Fig. 2 Planul săpăturii arheologice

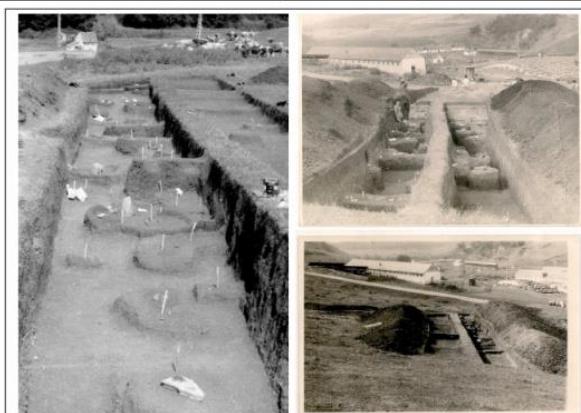

Fig. 3 Fotografii de ansamblu a unor secțiuni din timpul cercetării

Fig. 4 Instantanee din timpul reorganizării materialului ceramic

